

סילבוס: לחפור את התנ"ך: מסע ארכיאולוגי בעקבות האמת ההיסטורית של המקרא

מרצה: ד"ר הראל שוחט

במלאות 25 שנים לפולמוס על האמינות ההיסטורית של המקרא, נצא למסע ארכיאולוגי בעקבות תולדות ישראל הקדומה. הקורס יעסוק בתקופות הברונזה המאוחרת והברזל – עידן דעיכתה של התרבות הכנענית ועלייתן (ונפילתן) של ממלכות ישראל ויהודה. באמצעות דיון במפגש שבין הנרטיב המקראי לממצא הארכיאולוגי, נבחן סוגיות מפתח כגון צמיחתן של הממלכות הטריטוריאליות, כלכלה קדומה, מסחר בין-אזורי וחשיבותו, ויחסי מרכז - פריפריה תחת שלטון אימפריאלי. כל אלה ישמשו מסגרת לבחינת מידת ההתאמה – או אי ההתאמה – בין הכתוב בתנ"ך לבין התרבות החומרית של תקופתו.

נושאי השיעורים:

- תולדות המחקר הארכיאולוגי הישראלי של 'תקופת המקרא' - מקונצנזוס לפולמוס על מידת האמינות ההיסטורית של הסיפור המקראי.
- יסודות מדע הארכיאולוגיה: סטרטיגרפיה וטיפולוגיה.
- ההתחלה: יציאת מצרים וכיבוש הארץ – מהם הממצאים בשטח?
- צמיחתה ופריחתה של התרבות הכנענית בארץ ויחסי מצרים וכנען מראשית תקופת הברונזה הקדומה ובתקופת הברונזה התיכונה.
- תקופת הברונזה המאוחרת - שירת הברבור של השלטון המצרי האימפריאלי בכנען ודעיכתה של התרבות הכנענית, עיון בתיעוד ההיסטורי של התקופה (מכתבי אל -עמארנה)
- תקופת הברזל I - צמיחת תרבות 'ישראל הקדום' בה, תיאוריות על זהות, אתניות, ואתרי המפתח להכרת התקופה.
- פרגמנטציה חברתית- כלכלית עלייתם של שכני ישראל המוכרים: הפלשתים והפיניקים; זהות ואתניות בממצא הארכיאולוגי.
- תקופת הברזל II א – הסיפור של ממלכת ישראל המאוחדת: האם התקיימה במציאות או שמדובר בביטוי מאוחר של אידיאולוגיה דתית ופוליטית לאור הממצא הארכיאולוגי.
- תקופת הברזל II ב-ג – התגבשותן של הממלכות הטריטוריאליות, שאלות כרונולוגיות וההשוואה בין ממלכות ישראל ויהודה.
- בצל אשור ובבל - על אינטרסים אימפריאליים, הגליות ויחסי מרכז ופריפריה תחת שלטון אימפריאלי.
- סיכום: גישות במחקר הארכיאולוגי העדכני על מידת האמינות ההיסטורית של הסיפור המקראי, בין גבולות הידוע והלא ידוע.